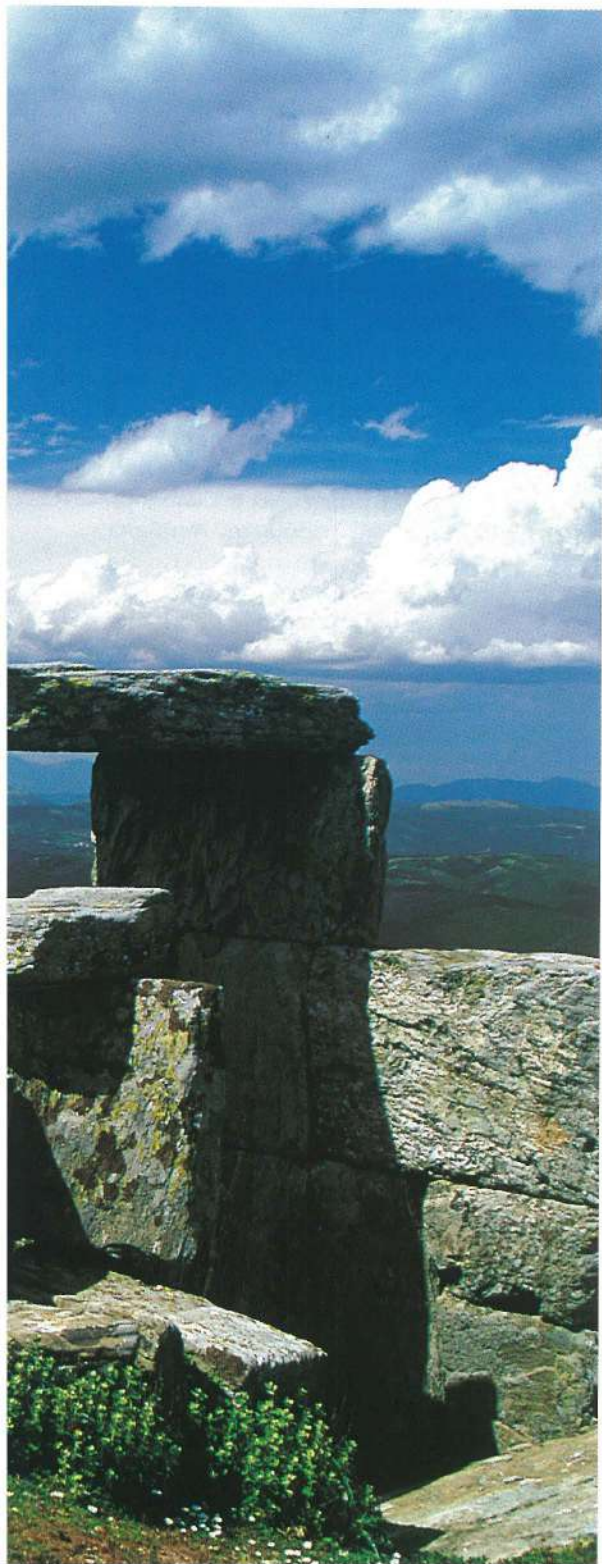

ΤΑ ΜΕΤΑΛΙΘΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ “ΔΡΑΚΟΣΠΙΤΑ”

Θεόφιλος Μπασγιουράκης | Κείμενο
Αντώνης Κάτανος | Φωτογραφίες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Αντώνης Κάτανος δεν άργησε και πολύ να κεντρίσει το ενδιαφέρον μου.

Η φωνή του έφτανε από την Αθήνα ήρεμη και ευχάριστη, με μια απροσδιόριστη ξενική προφορά. Το θέμα όμως που μου ανέπτυξε ήταν απόλυτα Ελληνικό: Οι Μεγαλιθικές κατασκευές της Νότιας Εύβοιας, τα περίφημα **"Δρακόσπιτα"**.

- Άραγε θα ενδιαφερόταν το **"ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ"** για μια προσέγγιση του θέματος; αναρωτήθηκε τελικά.

Πώς αντιδράτε κάθε φορά που βρίσκεσθε μπροστά σε μια έντονη συγκίνηση; Δεν νοιώθετε ένα ρίγος να σας διαπερνά, μια λαχτάρα που σχεδόν σπρώχνει την καρδιά έξω από το στήθος σας;

Κάπως έτσι ένιωσα κι εγώ στο άκουσμα των Δρακόσπιτων. Εδώ και χρόνια κάποιος μου είχε μιλήσει γι' αυτά, είχε εξάψει την φαντασία μου. Κι ύστερα, όπως τόσα και τόσα πράγματα στη ζωή μας, τα Δρακόσπιτα καταδικάστηκαν στη λήθη, ηττημένα από την καθημερινότητα. Κι εμφανίζεται ξαφνικά στο τηλέφωνο κάποιος Αντώνης Κάτανος, αγνώστων λοιπών στοιχείων, και με παράξενη προφορά μιλάει γι' αυτά.

- Θα χρειασθεί βέβαια να περπατήσεις, με προειδοποιεί. Και δεν θα είναι ένας απλός περίπατος. Όταν όμως φτάσουμε, πίστεψέ με, θα ξεχάσεις κάθε ταλαιπωρία.

Μέσα σε δευτερόλεπτα η πρόταση παίρνει τη μορφή της πρόκλησης. Και δεν θυμάμαι, να οπισθοχώρησα πολλές φορές στη ζωή μου μπροστά σε κάτι, που θεώρησα πρόκληση...

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΚΑΙ Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

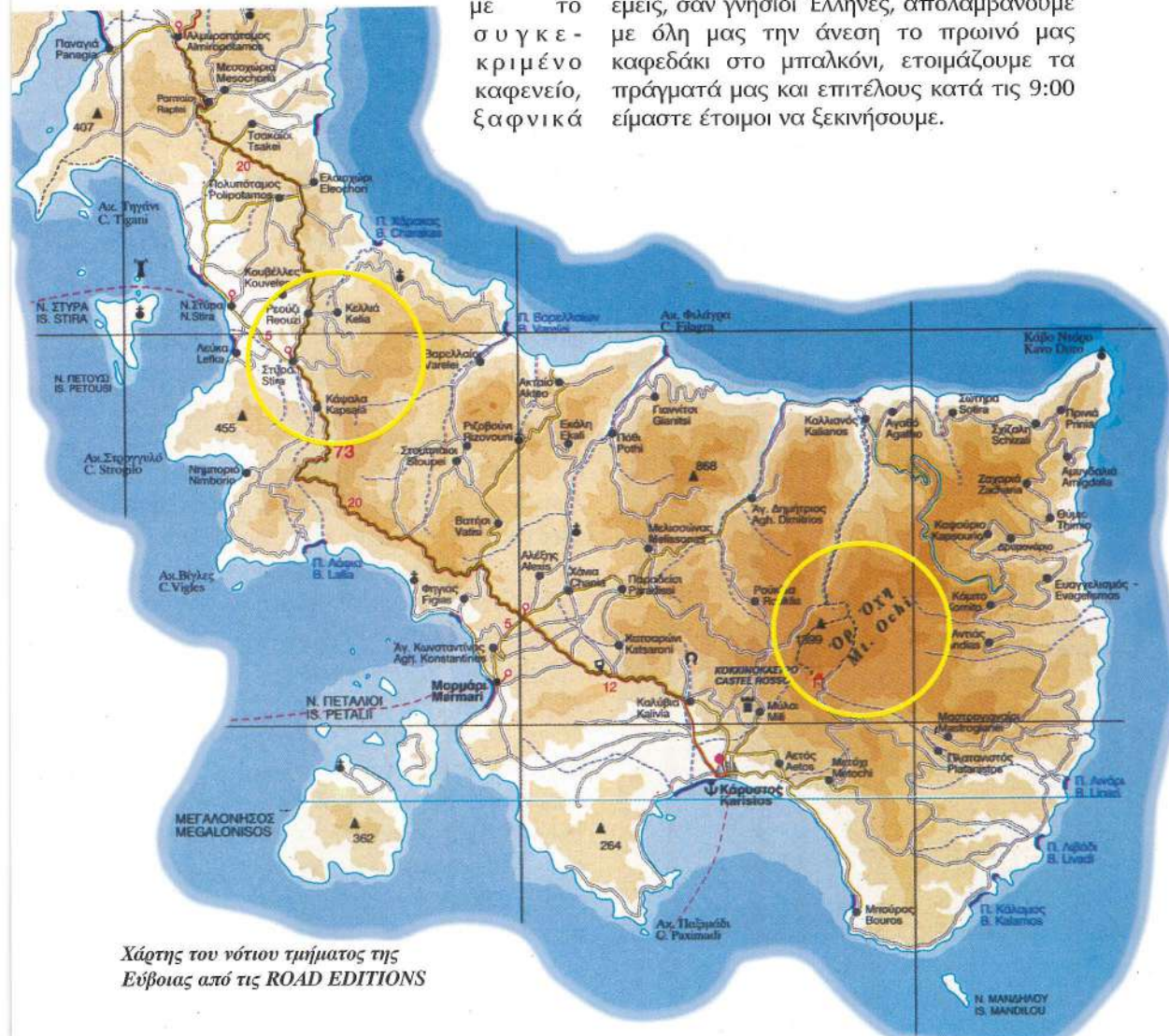
Όταν κατέβασα το ακουστικό ήταν ήδη γραμμένη μπροστά μου η ημερομηνία συνάντησης με τον Αντώνη: **Παρασκευή 3 Ιουλίου**. Τότε όμως ήταν πολύ νωρίς ακόμη για να προβλέψουμε, ότι η ημερομηνία αυτή θα συνέπιπτε με την έναρξη του μεγαλύτερου σε ένταση και διάρκεια καύσωνα, που γνώρισε η Ελλάδα από το 1860, από τότε δηλαδή που υπάρχουν μετεωρολογικές στατιστικές.

Ως τόπος συνάντησης έχει οριστεί το καφεεντάκι στην μικρή πλατεία των **Στύρων**, στην Νότια Εύβοια. Επιμένει ο Αντώνης σε ένα πλήθος λεπτομερειών για το δρομολόγιο που θ' ακολουθήσω, για κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία σε σχέση

με το συγκεκριμένο καφεεντάκι, ξαφνικά

έχω την αίσθηση, ότι θα ψάξουμε να βρούμε ο ένας τον άλλον σε καμιά ερημιά του Αφγανιστάν. Δεν θ' αργούσα να καταλάβω, πως ο Αντώνης είναι ένας ιδιαίτερος άνθρωπος, που δεν θέλει ν' αφήνει τίποτε στην τύχη.

Από το μεσημέρι της Πέμπτης οι μετεωρολογικές προβλέψεις αναγγέλλουν ένα καυτό τριήμερο. Και είναι γεωγραφικά τεκμηριωμένο, ότι ο συντομότερος δρόμος που συνδέει την νότια Εύβοια με την Θεσσαλονίκη, περνάει μέσα από τον Θεσσαλικό κάμπο, την πιο "δροσερή" θερινή διαδρομή της πατρίδας μας. Μια λύση λοιπόν μόνον υπάρχει, να ξεκινήσουμε από την Θεσσαλονίκη χαράματα. Αντίθετα εμείς, σαν γνήσιοι Έλληνες, απολαμβάνουμε με όλη μας την άνεση το πρωινό μας καφεδάκι στο μπαλκόνι, ετοιμάζουμε τα πράγματά μας και επιτέλους κατά τις 9:00 είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε.

Χάρτης του νότιου τμήματος της Εύβοιας από τις ROAD EDITIONS

Για άλλη μια φορά η φιλοσοφία "περί μη άγχους" της Άννας, υπερισχύει. Έτσι το μεσημβρινό ραντεβού μας με τον Θεσσαλικό κάμπο είναι δεδομένο.

Τί να πρωτοθυμηθώ απ' αυτό το συναρπαστικό ταξίδι; Τον απίστευτο λίβρα που μπαινόβγαίνει από τα ορθάνοιχτα παράθυρα; Τις- ως ένα βαθμό δικαιολογημένες- φωνές της Άννας για την έλλειψη κλιματισμού; Τις αναρίθμητες νταλικές με τις γοητευτικές ορθογώνιες φιγούρες τους και τα μαύρα σύννεφα καπνού από τις εξατμίσεις τους; Ή τέλος την πλήρη ακινητοποίησή μας για 45 λεπτά στην λίμνη Υλίκη, λόγω έργων στην Εθνική Οδό;

Κάποτε όμως όλα τελειώνουν, ακόμη και τα μαρτύρια. Έτσι κατά τις δύο, η θέα της θάλασσας στον πορθμό του Ευρίπου μας δίνει μια, θεωρητική έστω, αίσθηση δροσιάς. Ποτάμι ορμητικό το νερό, κυλάει μέσα στα στενά κι ύστερα από έξι ώρες αλλάζει κατεύθυνση, γυρίζει προς τα πίσω. Είναι ο συνδυασμός των μαγνητικών πεδίων της Σελήνης και της Γης αλλά κι ο μοναδικός γαιωδετικός χαρακτήρας του Ευβοιακού αυτού τόπου, που δημιουργούν το παράξενο φαινόμενο. Γοητείες της φύσης και άλυτοι δεσμοί του ουράνιου και του γήινου κόσμου, που δεν θα πάψουν ποτέ να προκαλούν την ανθρώπινη αναλυτική λογική.

Πάντα η Εύβοια αποτελούσε για μένα έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς. Ποικιλόμορφη και απρόβλεπτη, γεμάτη δάση, πηγαία νερά και υπέροχα ακρογιαλία. Τι πραγματικά όμως ήξερα από την Εύβοια; Ίσως ελάχιστα παραπάνω απ' όσα μπορεί κανείς να δει με το αυτοκίνητό του. Και τώρα, χάρη σ' αυτή την πρόσκληση του Αντώνη Κάτανου, διαβαίνω για άλλη μια φορά τις πύλες της και ξεκινάω να γνωρίσω ένα άγνωστο και, πολύ πιθανόν, συναρπαστικό πρόσωπό της.

Μ' αυτές τις σκέψεις διασχίζουμε την όμορφη πόλη της Χαλκίδας και το κεντρικό τμήμα της Εύβοιας και κατά τις 4 το απόγευμα φτάνουμε στα Στύρα. Δεν θα 'λεγα πως είναι η δροσερότερη ώρα της ημέρας, έτσι η μικρή πλατεία του χωριού είναι σχεδόν έρημη. Στο καφεενεδάκι ο Αντώνης Κάτανος, είναι ο μοναδικός άνθρω-

πος που η εξωτερική του εμφάνιση συμπίπτει με τις προδιαγραφές της ιδιότητάς του. Φωτογραφική τσάντα ακουμπισμένη πλάι του στη σκιά, ψηλός και λιπόσαρκος, ντύσιμο απλό, μαλλιά αναστατωμένα. Γενικά δεν δείχνει άνθρωπος, που αφιερώνει πολύ από τον χρόνο του σε θέματα εμφάνισης.

Αντίθετα το βλέμμα του είναι ζωηρό, το ίδιο και οι κινήσεις του, καθώς έρχεται προς το μέρος μας.

- Πιστεύω, πως ένα μπουκάλι με παγωμένο νερό είναι ό,τι χρειάζεσθε περισσότερο αυτή τη στιγμή, μας λέει χαρούμενα. Εκτός και αν προτιμάτε ένα καφεδάκι.

- Γιατί όχι και τα δύο;

Σφίγγουμε εγκάρδια τα χέρια και, για άλλη μια φορά, μου συμβαίνει στη στιγμή να αισθάνομαι τόσο οικεία μ' έναν άγνωστο, σαν να τον ξέρω χρόνια. Η προφορά του εξακολουθεί παράξενη και χαριτωμένη.

- Έχεις ζήσει έξω; τον ρωτάω κάποια στιγμή.

- Ναι, είκοσι χρόνια στην Αμερική.

Αμέσως πολλά πράγματα αρχίζουν να εξηγούνται.

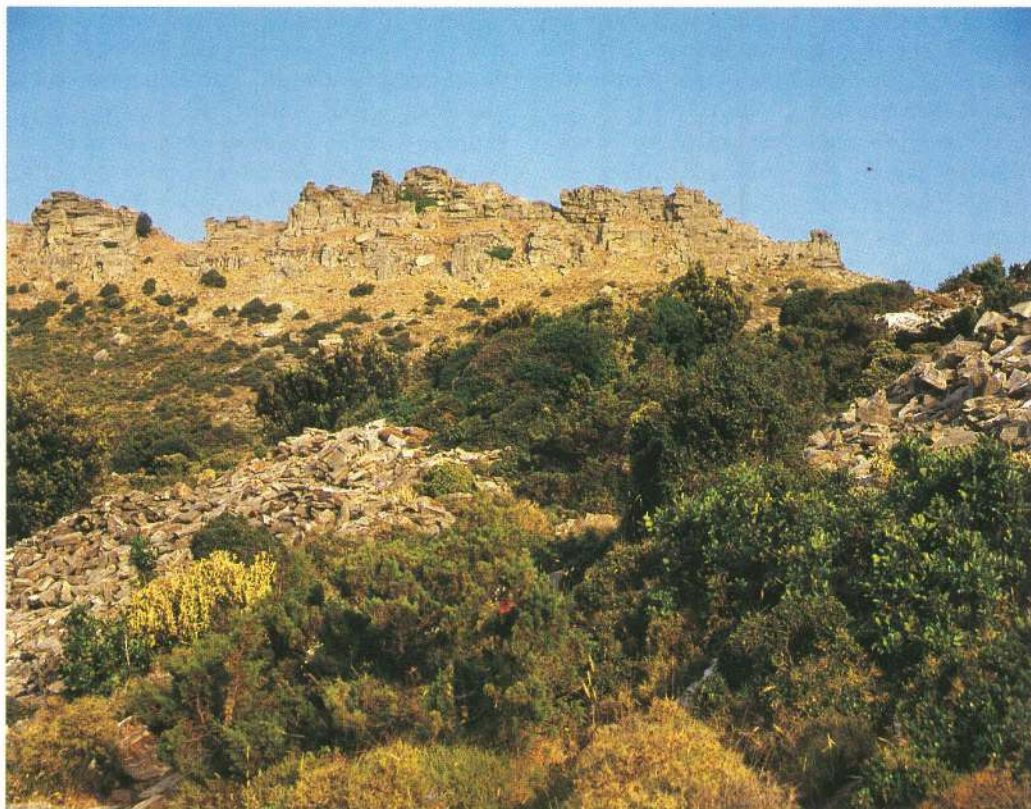
- Λυπάμαι για την ταλαιπωρία σας, λέει ο Αντώνης. Και πιο πολύ ακόμη λυπάμαι, που δεν σας μένει αρκετός χρόνος να ξεκουραθείτε. Σε δύο περίπου ώρες πρέπει να ξεκινήσουμε για την Ακρόπολη των Στύρων. Θα 'χουμε πορεία και πρέπει να προλάβουμε το τελευταίο φως της ημέρας.

Ο ήλιος βρίσκεται ακόμη ψηλά, όταν εγκαταλείπουμε το φλεγόμενο δωμάτιό μας στο παραθαλάσσιο ξενοδοχείο των Νέων Στύρων. Όμορφο χωριό, σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από τα Στύρα, είναι το επίνειό τους και ταυτόχρονα εξελιγμένο παραθεριστικό κέντρο.

Ο όρμος των Νέων Στύρων χωρίζεται από τη γη του Μαραθώνα με μια στενή λωρίδα θάλασσας. Μπροστά η παραλία είναι γεμάτη με ανθρώπους, που σχεδόν μόνιμα έχουν εγκατασταθεί μέσα στο δροσερό νερό.

- Μου φαίνεται πως κάνουμε πράγματα σε λάθος χρόνο, λέω στην Άννα, καθώς δένουμε τα ορειβατικά μας παπούτσια και ετοιμάζουμε τις φωτογραφικές μας τσάντες.

Η Ακρόπολη των Στύρων. Τα απόκρημνα βράχια συμβάλλουν στην φυσική οχύρωση του χώρου.

ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΩΝ ΣΤΥΡΩΝ

Στην μικρή πλατεία η σκιά των δέντρων είναι ευεργετική και εύχομαι ενδόμυχα να καθυστερήσει ο Αντώνης στο ραντεβού μας, όσο γίνεται περισσότερο. Δυστυχώς είναι απόλυτα ακριβής.

Έξω από τα Στύρα ένας ανηφορικός δρόμος στρίβει προς το βουνό. Στην αρχή είναι στρωμένος με τσιμέντο, λίγο αργότερα γίνεται ανώμαλος χωματόδρομος. Οδηγούμε με προσοχή, ευτυχώς μετά από τρία περίπου χιλιόμετρα τερματίζει.

- Και τώρα ας αφήσουμε τ' αυτοκίνητο κι ας βαδίσουμε στα χνάρια των αρχαίων Ευβοϊέων, λέει ο Αντώνης. Μα πρώτα να σας πω, πώς το σημείο που βρισκόμαστε είναι το στενότερο της Εύβοιας, έχει μόλις 10 χιλιόμετρα πλάτος. Το χωριό Στύρα βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Κλίσσι, που ανήκει στο σύστημα της Όχης. Στα Ν.Α.

των Στύρων ανοίγεται ο ομώνυμος όρμος στα νερά του Αιγαίου. Αλλά ο τόπος οφείλει τη γοητεία του λιγότερο στην φυσική ωραιότητα και περισσότερο στους παλμούς μιας πανάρχαιας ιστορίας. Στον λόφο του Αγίου Νικολάου που θ' ανεβούμε και που υψώνεται απέναντί μας στα 800 μέτρα βρίσκεται η ακρόπολη των Στύρων. Εκεί ήταν χτισμένη η αρχαία πολίχνη Στύρα, που έδωσε το παρόν στον Τρωικό πόλεμο με δύο πλοία και συμμετείχε ακόμη στην μάχη των Πλαταιών. Το 1822 σε μάχη που έγινε εκεί με τους Τούρκους σκοτώθηκε ο Ηλίας Μαυρομιχάλης. Ας μην καθυστερούμε όμως, έχουμε πολλά να δούμε και να πούμε ακόμη. Αρχίζουμε να βαδίζουμε στην πλαγιά του βουνού μέσα σε πλούσια βλάστηση. Το μονοπάτι στενό αλλά καλογραμμμένο και ευδιάκριτο. Το έδαφος είναι λιθόστρωτο σε

πολλά σημεία οι πέτρες έχουν εμφανή τα σημάδια αυτής της χαρακτηριστικής λείανσης που επέρχεται μετά από συχνή ανθρώπινη χρήση μέσα στους αιώνες. Πού και πού ο Αντώνης σταματάει, σκύβει στο πετρώδες έδαφος και μας δείχνει τα κοίλα ίχνη που δημιουργήθηκαν στις πέτρες του μονοπατιού από την μεταφορά γιγαντιαίων μονολιθικών κίωνων βάρους πολλών τόνων.

- Σήμερα απλά παίρνετε μια πρώτη γεύση απ' αυτές τις κολοσσιαίες μονολιθικές κατασκευές. Είμαι βέβαιος, πως αύριο θα εντυπωσιαστείτε.

Για αρκετή ώρα βαδίζουμε στη σκιά, η πλαγιά του βουνού και η πυκνή βλάστηση σχεδόν εμποδίζουν τις ακτίνες του ηλίου να φτάσουν ως εμάς. Είναι μια ευχάριστη πορεία, δεν διαφέρει πολύ από έναν υγιεινό περίπατο. Μήπως ο Αντώνης υπερέβαλλε λιγάκι, όταν μας προειδοποιούσε για τις δυσκολίες της ανάβασης; Να όμως ξαφνικά που το μονοπάτι αλλάζει κατεύθυνση, στριβει δεξιά, ο λόφος του Αγίου Νικολάου αποκαλύπτεται απέναντί μας επιβλητικός και απότομος, με μια κλίση εδάφους σχεδόν εχθρική.

-Εκεί πάνω θ' ανεβούμε; ρωτάω τον Αντώνη.

Γνέφει καταφατικά.

-Αυτός είναι ο σημερινός μας προορισμός. Η απόσταση δεν είναι πολύ μεγάλη, αλλά το μονοπάτι είναι λίγο απότομο, μας βγάζει κατευθείαν στην κορυφή.

Παίρνουμε μερικές βαθιές ανάσες και ξεκινάμε. Ο ήλιος διακριτικός ως εκείνη τη στιγμή, κάνει ξαφνικά έντονη την παρουσία του, λες και συμμαχεί με τον ανήφορο εναντίον μας.

-Δεν μπορεί να είναι χειρότερη από την ανάβαση της Σκούρτας στον Όλυμπο, λέω στην Άννα. Αλλωστε η Ακρόπολη είναι μπροστά μας. Πάμε να την κατακτήσουμε. Ύστερα από πέντε λεπτά κάθε κατακτητική μου διάθεση εξανεμίζεται. Ο ρυθμός επιβραδύνεται όλο και περισσότερο, ώσπου γίνεται αργόσυρτος. Ανεμπόδιστος πια ο απογευματινός ήλιος μας χτυπάει ανελέητα, άφθονος ιδρώτας αναβλύζει συνεχώς, μουσκέυει τα ρούχα μας και καταλήγει στο κακοτράχαλο έδαφος κάτω από τα πόδια μας.

Μετά από τόσες χιλιάδες χρόνια διακρίνεται ακόμη το λαξευμένο αυλάκι στον βράχο για την μεταφορά μεγάλων και κίωνων

Σχεδόν κάθε δέκα βήματα μια στάση μερικών δευτερολέπτων είναι απαραίτητη. Στο μεταξύ αποφεύγω συστηματικά να σηκώνω ψηλά το κεφάλι μου προς την κορυφή. Μια φορά που το επιχειρήσα το μετάνιωσα. Μου φάνηκε τόσο μακρινή και απρόσιτη, που η απογοήτευσή μου ήταν ολοκληρωτική.

Για πρώτη ίσως φορά σε οποιαδήποτε ανάβαση έχω επιχειρήσει ως τώρα, νοιώθω τα πόδια μου να μην με υπακούουν. Αντίθετα οι παλμοί της καρδιάς είναι κανονικοί, απλά αισθάνομαι να με παραλύει μια απέραντη και ανεξήγητη σωματική εξάντληση.

Σταματώ και γυρίζω το κεφάλι μου για να δω σε ποια κατάσταση βρίσκεται η Άννα. Δεν φαίνεται πουθενά. Την φωνάζω και η απάντησή της ακούγεται αδύναμη πενήντα μέτρα πιο κάτω.

Κάθομαι σε μια πέτρα και την περιμένω, αφήνω τον Αντώνη να σκαρφαλώνει σαν κατσίκι πάνω από το κεφάλι μου. Ύστερα από μερικά λεπτά που μου φαίνονται ατελείωτα, καταφθάνει η Άννα σε κατάσταση εξάντλησης.

-Μπορείς να μου εξηγήσεις τι μας συμβαίνει; την ρωτάω.

Κάθεται δίπλα μου, παίρνει μερικές ανάσες και μου απαντάει.

-Είναι πολύ απλό. Οδηγούμε όλη τη μέρα με συνθήκες φοβερές, δεν ξεκουραστήκαμε καθόλου, έχουμε να φάμε από χτες το μεσημέρι, ο ήλιος μας έχει στεγνώσει. Χρειάζεσαι κι άλλες εξηγήσεις;

Στα τελευταία εκατό μέτρα δεν ήταν λίγες οι φορές που σκέφτηκα σοβαρά να τα παρατήσω. Με συγκράτησε κυρίως η αναπόφευκτη αντιπαράθεση με τον εαυτό μου, που μοιραία θα επακολουθούσε. Και ξαφνικά, αυτό που τόση ώρα απέφευγα να αντικρίσω, βρίσκεται μπροστά μου. Μια επιβλητική λίθινη πύλη σε σχήμα Π ορθώνεται στην κορυφή μερικά μέτρα μακριά και με καλωσορίζει.

Γραμμές αυστηρές και λιτές, μερικοί πελεκητοί μονόλιθοι όλο κι όλο, ένα προϊστορικό δημιούργημα σε τέλεια εναρμόνιση με το χώρο.

Προσπαθώ να ελέγξω την συγκίνησή μου. Είναι μεγαλύτερη απ' όση θα μου προκαλούσαν οι πιο περίτεχνες κολώνες οποιουδήποτε γνωστού αρχαϊκού οικοδομήματος. Αυτές οι αρχέγονες, μονοκόμματος γραμμές των μακρινών προγόνων μου δεν απευθύνονται στην αισθητική μου αλλά αγγίζουν το συναίσθημα, χτυπούν κατευθείαν στην καρδιά.

Προβάλλει ο Αντώνης χαμογελαστός πίσω από την Πύλη, ανοίγει για πρώτη φορά ένα τεράστιο σακκίδιο, που τόση ώρα αποτελούσε για μένα μυστήριο με τον όγκο του, βγάζει με στοργή τον φωτογραφικό του εξοπλισμό και αμέσως μετά ένα θερμός και πλαστικά ποτήρια, τα γεμίζει με παγωμένο νερό και μας τα προσφέρει.

-Ας πιούμε στις στιγμές που ζούμε και σε όσες ωραίες μας περιμένουν ακόμα.

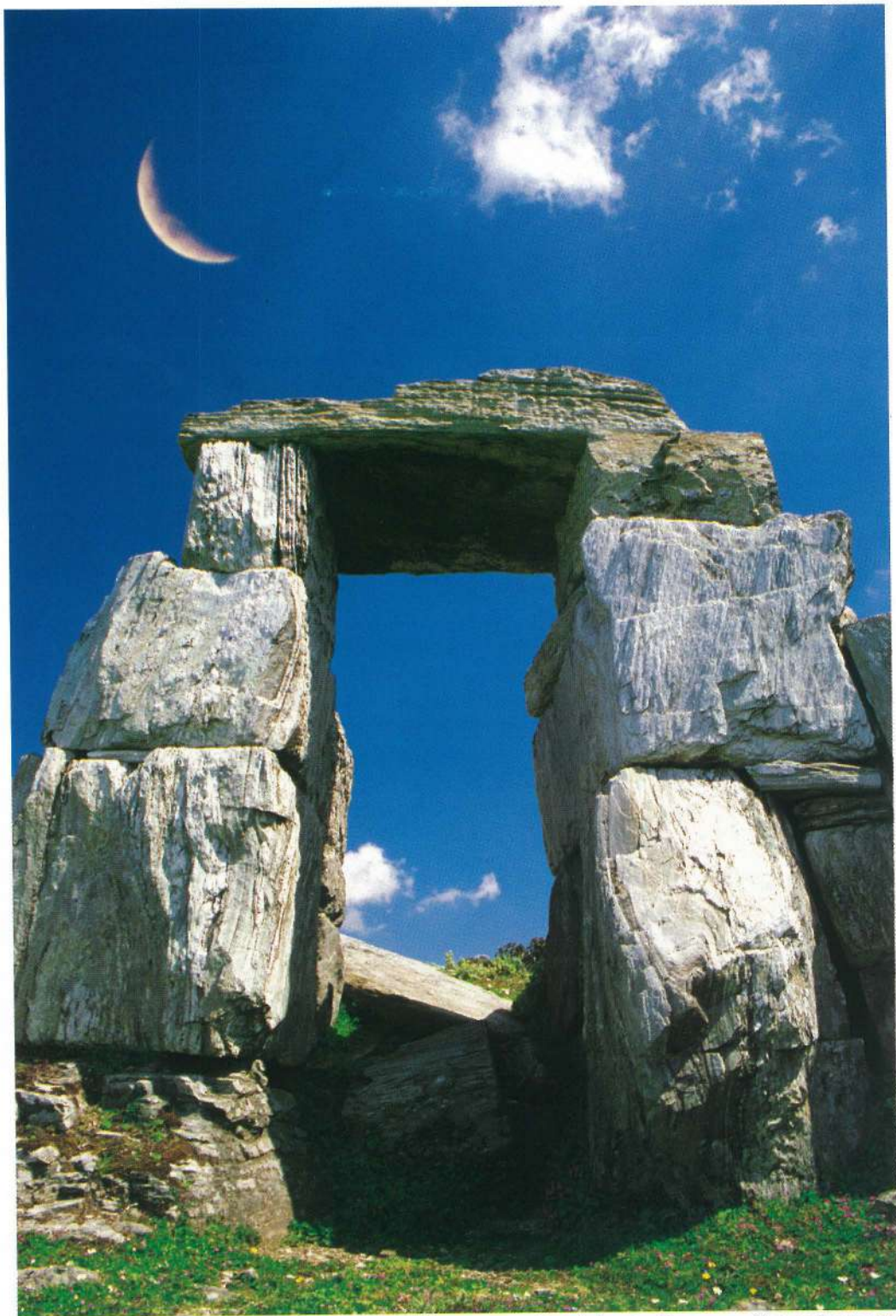
Πόσες φορές έχει συμβεί στη ζωή σας ένα απλό γεγονός, να έχει καθοριστική σημασία στην άμεση μεταβολή της ψυχουσύνθεσης, του ηθικού και ακόμη της σωματικής σας κατάστασης; Για μας άρκεσαν μερικοί ογκώδεις μονόλιθοι σε σχήμα Π, ένα ποτήρι παγωμένο νερό στην πιο κατάλληλη στιγμή και οι ζεστές, συντροφικές κουβέντες του Αντώνη. Σαν από θαύμα σωματική και ψυχική κούραση εξαφανίζονται δια μιάς. Ακόμη και η φύση έρχεται να επιβραβεύσει την προσπάθειά μας μ' ένα γλυκύτατο αεράκι, που απομακρύνει από πάνω μας τον ιδρώτα και την συσσωρευμένη ταλαιπωρία μιας ολόκληρης ημέρας.

Ο ήλιος γίνεται κι αυτός φιλικότερος, με το πέρασμα της ώρας οι ακτίνες του αποβάλλουν τον εχθρικό τους χαρακτήρα, τώρα μόνον ομορφιά σκορπίζουν γύρω μας. Και δεν μπορώ να μην φέρω στο νου μου τα προφητικά λόγια του Αντώνη μερικές εβδομάδες πριν, στην πρώτη μας τηλεφωνική προσέγγιση: "Όταν φτάσουμε εκεί πάνω, θα ξεχάσεις κάθε ταλαιπωρία" Απομένουμε για μερικά λεπτά μαγεμένοι με το θέαμα της Εύβοιας στα πόδια μας, των μικρών νησιών, της θάλασσας, της απέναντι στεριάς.

-Ήταν γνωστή και φημισμένη από την αρχαιότητα η Εύβοια, λέει ο Αντώνης. Μνεία γι' αυτήν κάνουν ο Όμηρος, ο Ησίοδος, ο Θουκυδίδης, ο Διόδωρος, ο Πολύβιος, ο Πλούταρχος, ο Πausανίας και ο Στράβων. "Εύβοια" λεγόταν η νύμφη και η κόρη του ποταμού Ασωπού.

Στον πανάρχαιο ύμνο του Απόλλωνα η Εύβοια ονομάζεται "**ναυοικλειτή**". Γνωστή είναι εξάλλου η Εύβοια με την ίδρυση αποικιών στην Μεσόγειο και την μετάδοση του Χαλκιδικού ή Κυμαϊκού αλφαβήτου της Αιολικής διαλέκτου στην δύση.

Πρώτοι κάτοικοι της Εύβοιας αναφέρονται οι Κούρητες, οι σχεδόν μυθικοί αυτοί γνώστες και διδάσκαλοι της μεταλλουργίας, γένος αυτόχthon και αρχαιότατο της Ελλάδας, με κύρια κοιτίδα την Κρήτη. Στην αρχαιότητα επικρατούσε και η ονομασία "Χαλκίς", που οφειλόταν στην ύπαρξη κοιτασμάτων χαλκού.

Η εντολωσιακή κυκλώπεια πύλη της εισόδου σχήματος Π.

Δρακόσπιτο Στύρων. Η πρόσοψη του κυκλικού κτίσματος.

Δρακόσπιτο Στύρων. Η οροφή του κυκλικού κτίσματος.

Αρχαίες μεταλλευτικές εγκαταστάσεις υπάρχουν παντού στην Εύβοια.

Στην πορεία των αιώνων μετά τους Κούρητες εγκαταστάθηκαν οι Πελασγοί, Λέλεγες και αργότερα οι Δρύοπες, Ίωνες και Αιολείς. Τους Δρύοπες είχε εκδιώξει κατά την παράδοση από την περιοχή μεταξύ του Παρνασσού και Οίτης, ο Ηρακλής. Ένα μέρος αυτών εγκαταστάθηκε στην Κάρυστο

και Στύρα. Κυρίαρχο όμως φύλο στην Εύβοια αναδείχθηκαν οι **Άβαντες**, ενώ ο γενάρχης τους Άβας κατάγεται από την Λυκεία του Αιγύπτου και την Υπερμνήστρα του Δαναού. Ο Άβας υπήρξε μέγας και πολεμικός ήρωας. Έκτισε τις Άβες Φωκίδος και το Πελασγικό Άργος.

Ο Περσεύς υπήρξε εγγονός του Άβαντα γι' αυτό και επονομαζόταν Άβαντιάδης.

Σε απόσταση μισής περίπου ώρας από τα Στύρα προς την Κάρυστο βρίσκεται δίπλα στον δρόμο το Δρακόσπιτο των Καψάλων

*Ερείπια του μεσαιωνικού τούξου
στην Αग्रόπολη των Στύρων.*

Ο εγγονός του Άβαντος Ελεφήνωρ, σύμφωνα με τον Όμηρο οδήγησε τους Άβαντες στον Τρωικό πόλεμο με 40 πλοία. Μάρτυρας της μεγαλειώδους εκείνης εποχής των ηρώων είναι η Ακρόπολη των Στύρων.

Η περιοχή άλλωστε των Στύρων πήρε το όνομά της από τους αποίκους του Αττικού Δήμου των Στυριέων.

-Κι αυτοί οι διάσπαρτοι ογκόλιθοι, τι είναι

από πλευράς χρονολογικής, δεδομένου ότι η μυκηναϊκή αρχιτεκτονική είναι η αρχαιότερη από τις παραδοσιακές. Θα βοηθούσε πάντως στην κατανόηση της ιστορίας της πατρίδος μας και του εαυτού μας η χρονολόγηση των αρχαιοτάτων αυτών μνημείων. Η παλαιότητά τους είναι βεβαίως εμφανής. Αλλά αυτό δεν αρκεί. Η ύπαρξή τους επιβάλλει την αναθεώρηση των "ιστορικών" λεγομένων περιόδων στον

Μέσα στην απόλυτη ηρεμία του τοπίου, το ηλιοβασιλέμα στην Ακρόπολη των Στύρων είναι μοναδικό.

Αντώνη;

-Είναι ερείπια από κυκλώπεια οικοδομήματα γύρω από την Ακρόπολη. Πιθανόν να διασκορπίστηκαν από σεισμούς, που προκάλεσαν τα σβησμένα τώρα ηφαίστεια του Κτύπα, της Δίρφυς και του Μυκαλησσού. Αλλά εκείνο που προέχει, μπροστά σε τέτοιας υπεροχής μνημεία, είναι το ταξίδι στον χρόνο και στις εποχές της ανθρώπινης ιστορίας που τα ορίζουν.

Η Ακρόπολη των Στύρων ανήκει στην Μυκηναϊκή περίοδο, ό,τι κι αν σημαίνει αυτό

Ελλαδικό χώρο και θα ήταν καλό να γνωρίζουμε ένα στήγμα της προέλευσής τους χρονικό και πραγματικό. Ελάχιστο παράδειγμα είναι τα χάλκινα εγχειρίδια της Φωκίδος, που εκτίθενται στο μουσείο Χαιρώνειας και ανήκουν στην Νεώτερη Νεολιθική περίοδο (5300-4500π.χ.), ενώ η συμβατική χρονολογία του χαλκού τοποθετείται στο 3000.

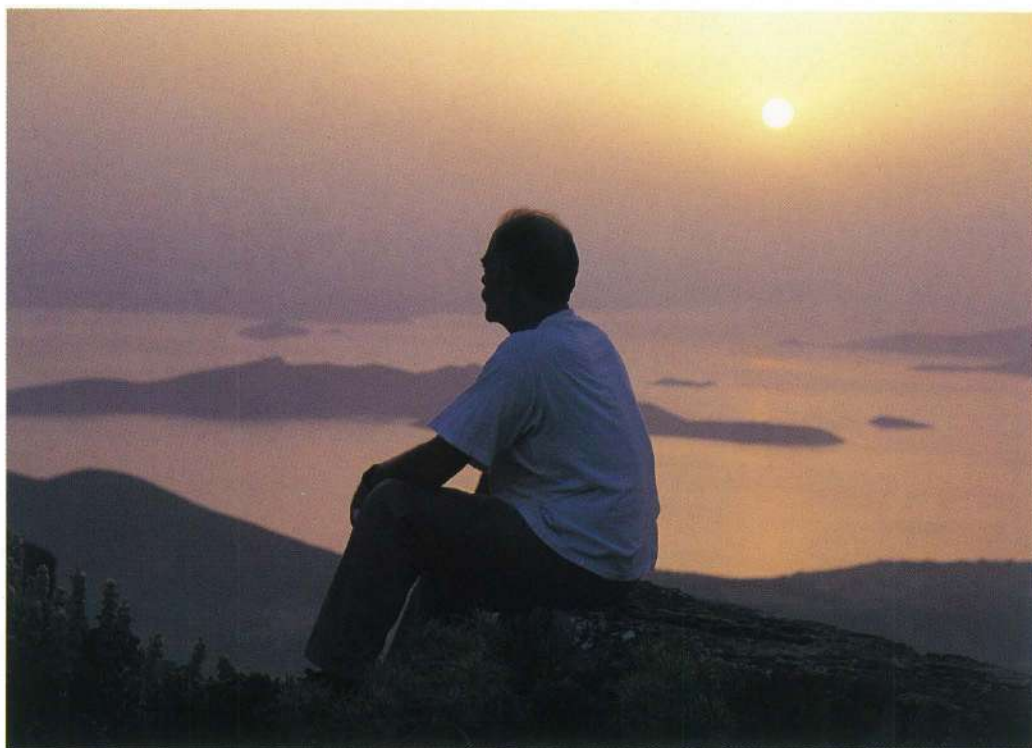
Ανηφορίζουμε με τον Αντώνη μερικά πανάρχαια σκαλοπάτια, λαξευμένα με εξαιρετική τέχνη στον συμπαγή βράχο,

φτάνουμε στο ψηλότερο σημείο της Ακρόπολης. Η θέα προς κάθε κατεύθυνση είναι επιβλητική. Το αεράκι δυναμώνει, γίνεται ακόμη πιο ευπρόσδεκτο, ο ήλιος συνεχίζει να χαμηλώνει γίνεται ακόμη πιο φιλικός. Μένουμε ακίνητοι και σιωπηλοί, αφήνουμε τα μάτια μας να πλανώνται στον ορίζοντα και τις σκέψεις μας να ταξιδεύουν στις παμπάλαιες καταβολές αυτού του τόπου.

συγκρότημα με δύο ορθογώνια κτίρια και ένα κυκλικό. Αν και είναι κοντά, δυστυχώς δεν μας μένει χρόνος να τα επισκεφτούμε. Δεν πειράζει όμως, αύριο στην κορυφή της Όχης, 1398 μέτρα πάνω από την θάλασσα, θα αντικρίσετε το εντυπωσιακότερο και καλύτερα διατηρημένο μεγαλιθικό μνημείο της Εύβοιας.

Η επιστροφή μέχρι το αυτοκίνητο μας παίρνει μόλις 25 λεπτά, ενώ για την άνοδο

Στο φως του δειλινού, το μικρό νησάκι της Στύρας απλώνεται νοητικά στον Ευβοϊκό κόλπο.

-Αντώνη, αισθάνομαι στ' αλήθεια ευτυχισμένος, που βρίσκομαι απόψε σ' αυτόν τον μαγικό χώρο. Κι η ευτυχία μου θα ήταν ακόμη μεγαλύτερη, αν ήμουνα προετοιμασμένος με νερό και υπνόσακκο, να περάσω όλη τη νύχτα σε τούτον εδώ το βράχο.

Με το τελευταίο φως της ημέρας παίρνουμε απρόθυμοι την απόφαση της επιστροφής.

-Βλέπετε κάποια ερείπια απέναντι στην πλαγιά; Λέει ο φίλος μας. Είναι τα Δρακόσπιτα στην Θέση "Πάλη Λάκκα Δράκο" ένα

με τις πυκνές, αναγκαστικές στάσεις σχεδόν ξεπεράσαμε την ώρα.

Λίγο πριν αναχωρήσουμε για τα Στύρα, ο Αντώνης μας επιφυλάσσει ακόμη μια ευχάριστη έκπληξη. Ανοίγει ένα ψυγείο αυτοκινήτου και αποκαλύπτει παγωμένο πεπόνι.

-Για ν' αναπληρώσουμε τα ζάχαρα, που χάσαμε με τον ιδρώτα, λέει.

-Είναι το πιο υπέροχο πεπόνι που έχω φάει στη ζωή μου, λέει η Άννα και δεν έχει άδικο.

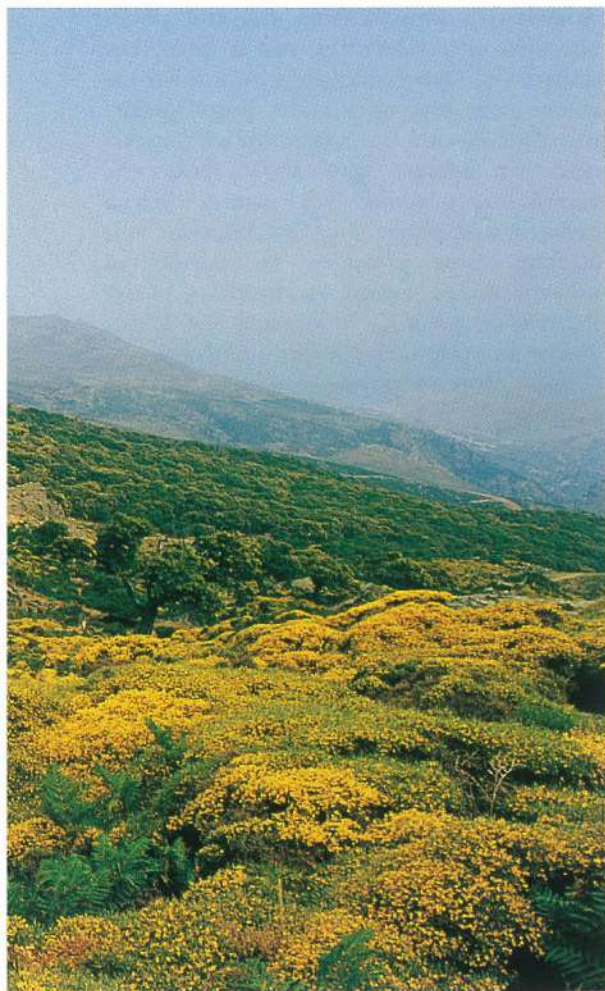
Το καλοκαίρι οι πλαγιές της Όχης χαρίζουν στον επισκέπτη έναν μαγευτικό συνδυασμό αρωμάτων από το υπέροχο δάσος καστανιάς και χρωμάτων από τους ανθισμένους θάμνους και το θυμάρι. Μέσα σ' αυτό το εκπληκτικό περιβάλλον είναι χτισμένο από το 1962 το καταφύγιο Όχης της Ομοσπονδίας Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος.

Φωτ. Α. Κολαΐτζή

Φωτ. Α. Καλαϊτζή

ΣΤΑ ΝΟΤΙΑ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Η Ημέρα ξεκινάει ανέφελη όπως και η προηγούμενη, ενώ σύμφωνα με τις μετεωρολογικές προβλέψεις θα είναι θερμότερη από την χθεσινή.

-Εμάς όμως σήμερα δεν μας αφορά, λέω στην Άννα καθησυχαστικά. Στις θερμές ώρες της ημέρας θα βρισκόμαστε σε υψόμετρο πάνω από 1000 μέτρα. Και όπως ξέρουμε, κάθε 100 μέτρα που ανεβαίνουμε, η θερμοκρασία πέφτει κατά 0,65οC περίπου. Έτσι στην κορυφή της Όχης με τα 1400 μέτρα της θα κρυώνουμε.

Σκουπίζει η Άννα μερικές σταγόνες ιδρώτα από το μέτωπό της και γελάει νευρικά με το χιούμορ μου. Ήδη στο επίπεδο της θάλασσας αυτή την πρωινή ώρα η ζέση είναι αποπνικτική. Λίγο αργότερα έχουμε την κακοτυχία να βιώνουμε την εμπειρία της διαδρομής των Στύρων-Κάρυστου.

Εκτεταμένες εργασίες ανακατασκευής του οδικού δικτύου έχουν μετατρέψει το μεγαλύτερο τμήμα των 40 χιλιομέτρων σ' ένα δρόμο μαρτυρικό, γεμάτο σκόνη και αμέτρητες παρακαμπτηρίες.

Στην Κάρυστο η κατάσταση δεν είναι καλύτερη. Όλη η πόλη είναι σκαμμένη, σχεδόν δεν υπάρχει δρόμος με υποφερτό οδόστρωμα. Νοικιάζουμε ένα σκληροτράχηλο FIAT PANDA και εγκαταλείπουμε την Κάρυστο με κατεύθυνση ανατολικά. Πέντε χιλιόμετρα έξω από την πόλη ξεκινάει ένας φαρδύς χωματόδρομος με μια πινακίδα που μας πληροφορεί, ότι το ορειβατικό καταφύγιο απέχει δέκα χιλιόμετρα.

-Δεν ξέρω ποια είναι η παρούσα κατάσταση του δρόμου, λέει ο Αντώνης, ελπίζω όμως, ότι δεν θα χρειαστεί ν' αφήσουμε το αυτοκίνητο μακριά από το σημείο εκκίνησης. Καθώς κερδίζουμε υψόμετρο το τοπίο ομορφαίνει, με μικρές ρεματιές γεμάτες πλατάνια και πικροδάφνες και ανοιχτή θέα στην θάλασσα. Κάποια στιγμή τα δέντρα τελειώνουν, η βλάστηση περιορίζεται σε θάμνους, πολλοί από τους οποίους είναι ολάνθιστοι με κίτρινα λουλούδια. Ήδη η κορυφή της Όχης μας γνέφει από μακριά, συνοδευμένη από την αίγλη και το μυστήριο των μεγαλιθικών της μνημείων.

Ξαφνικά από τ' ανοιχτά παράθυρα μπαίνει μια πνοή ανέμου γεμάτη ευωδιά, που λίγα μέτρα παρακάτω γίνεται εντονότερη. Σταματάω το αυτοκίνητο και ρωτάω την Άννα: *Τι άρωμα συλλαμβάνει η ευαίσθητη όσφρησή σου;*

-Μα πρέπει να είναι άρωμα φλαμουριάς, μου απαντάει μετά από μερικά δευτερόλεπτα.

-Το ίδιο θα έλεγα κι εγώ, προσθέτει ο Αντώνης.

-Ε, λοιπόν φίλοι μου, έχω την ίδια αίσθηση, λέω με τη σειρά μου.

Το εκπληκτικό είναι, ότι και οι τρεις πέφτουμε έξω.

Το μονοπάτι που οδηγεί στην κορυφογραμμή της Όχης είναι ευκολοδιάβατο με καλή χάραξη και σημαση

Γιατί απλούστατα όλη η περιοχή είναι θαμνώδης, με έδαφος ξηρό και πετρώδες. Δεν υπάρχει υποψία δέντρου γύρω μας και θα ήταν απίθανο να εφύετο έστω και μια φλαμουριά. Μετά από αυτήν την απόλυτα λογική τεκμηρίωση βγαίνουμε όλοι από το αυτοκίνητο, αποφασισμένοι να λύσουμε το μυστήριο. Τρίβουμε με τα δάχτυλά μας όποιον θάμνο βρίσκουμε μπροστά μας. Το μόνο θετικό αποτέλεσμα είναι, ότι σε λίγο τα χέρια όλων ευωδιάζουν με το υπέροχο άρωμα του θυμαριού, τόσο διαφορετικού όμως από το άρωμα της φλαμουριάς, που πιστεύαμε πως αιωρείτο στον αέρα.

Συνεχίζουμε το δρόμο μας αποφασισμένοι να μην ξαναασχοληθούμε με το θέμα. Δύο χιλιόμετρα όμως παραπάνω το άρωμα γίνεται εντονότερο, σχεδόν μεθυστικό. Αμέσως μετά αποκαλύπτεται για πρώτη φορά μπροστά στα μάτια μας μια τεράστια δασωμένη ρεματιά. Μέσα σε δευτερόλεπτα αναγνωρίζω την σύνθεσή της. Ειν' ένα δάσος με ανθισμένες καστανιές, τόσο πυκνό και αδιαπέραστο, που μοιάζει απόλυτα συμπαγές. Μένουμε κατάπληκτοι από την

πυκνότητα, την έκταση και την μοναδικότητα της ανάπτυξής του σ' αυτή την πλαγιά της Όχης, απίστευτη παραξενιά της φύσης μέσα στις πέτρες και τους θάμνους. Γοητευμένοι από το θέαμα και μεθυσμένοι από το άρωμα των λουλουδιών της καστανιάς μένουμε για μερικά λεπτά ακίνητοι στις θέσεις μας. Στις παραυφές του δάσους είναι χτισμένο το ορειβατικό καταφύγιο και μερικές εκατοντάδες μέτρα παραπάνω δεσπόζει η κορυφή της Όχης. Τίποτε δεν μας κρατάει πια, μοιάζουμε και οι τρεις με ανυπόμονα άλογα πριν από την εκκίνηση.

Από τον ενθουσιασμό μου μόλις την τελευταία στιγμή προσέχω την σιλουέτα ενός βοσκού, που είναι ξαπλωμένος στη σκιά, δίπλα στον κορμό μιας μεγάλης βελανιδιάς. Έχει για προσκέφαλο δύο επίπεδες πέτρες με τέχνη βαλμένες τη μια πάνω στην άλλη.

Ανοίγει με τρόπο τα μάτια του καθώς ακούει τον θόρυβο του αυτοκινήτου μέσα σ' αυτή του και βλέπει τον δεξιό τροχό να φρενάρει λίγα εκατοστά από το κεφάλι του.

Πετάγομαι αλαφιασμένος από την θέση μου, τρέχω δίπλα του και, πριν προλάβει να πει κουβέντα, του απολογούμαι όσο μπορώ καλύτερα για την απίστευτη αβλεψία μου. Μισσοσηκώνεται στον ένα αγκώνα και μας ζητάει ένα τσιγάρο. Αναπνέω ανακουφισμένος, σβήνω την μηχανή και βγαίνουμε όλοι έξω.

ΣΤΙΣ ΠΛΑΤΙΕΣ ΤΗΣ ΟΧΗΣ

Όσο ειδυλλιακή και ειρηνική είναι η πλαγιά με τις καστανιές τόσο δύσβατη και απόκρημνη προβάλλει η ανάβαση από εκεί και πάνω μέχρι την κορυφή της Όχης. Αν και η διαδρομή αυτή λοιπόν είναι σύντομη, προτιμάμε το ομαλό, χαραγμένο και σηματοδοτημένο μονοπάτι, που ξεκινάει στα δυτικά του ορειβατικού καταφυγίου. Μετά την ξεκούραση της χτεσινής νύχτας η σωματική μας κατάσταση έχει επανέλθει σε φυσιολογικά επίπεδα. Η θερμοκρασία όμως, αν και νωρίς ακόμα, είναι ήδη πολύ υψηλή. Το μονοπάτι ανηφορίζει ξεκούραστα,

Φωτ. Α. Καλαϊτζή

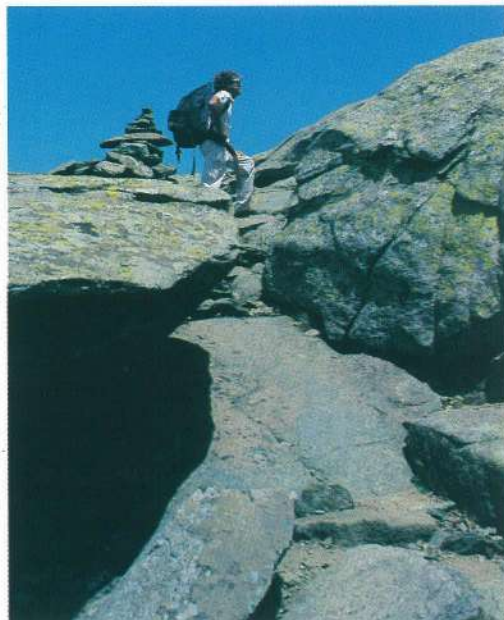
Είναι αδύνατον να χαθεί κάποιος στον δρόμο για την κορυφή της Όχης και το Δρακόσπιτο που είναι ο τελικός προορισμός.

ανάμεσα σε κίτρινους θάμνους και θυμάρι. Παντού στον αέρα είναι διάχυτη η ευωδία του καστανόδασους. Καθώς ξεμακραίνει στα δεξιά μας σκέφτομαι, πως τρεις μήνες αργότερα, κατά τα μέσα Οκτώβρη, αυτό το ίδιο δάσος με τα χρώματα του φθινοπώρου, θα είναι μια σπάνια οπτική απόλαυση.

Θερμά σας συνιστώ φίλοι ορειβάτες και φυσιολάτρες αλλά και κάθε οικογένεια που αναζητά ήπιους τρόπους επαφής με την φύση, μια εκδρομή εδώ πάνω είτε ημερήσια είτε διήμερη με διανυκτέρευση στην Κάρυστο. Κι ακόμη οι λάτρες της φωτογραφίας θα έχουν την δυνατότητα να εμπλουτίσουν το αρχείο τους με εικόνες εκπληκτικής ομορφιάς.

Εμείς στο μεταξύ συνεχίζουμε με κατεύθυνση προς την ήπια καμπύλη του αυχένα που διαγράφεται στον γαλάζιο ουρανό μπροστά μας. Δεν μας παίρνει παραπάνω από μισή ώρα ομαλής πορείας. Φθάνοντας στο ύψος του αυχένα μας περιμένει μια ευχάριστη έκπληξη. Το μικροκλίμα της περιοχής, με μια μαγική παρέμβαση της φύσης, μεταβάλλεται σε δευτερόλεπτα. Απελευθερωμένο από τον όγκο του βουνού που ως τώρα το εμπόδιζε, ένα δυνατό βοριαδάκι στεγνώνει σχεδόν ακαριαία τον ιδρώτα από τα πρόσωπά μας. Η επίδραση του ανέμου στην θερμοκρασία της ατμόσφαιρας είναι άμεση και ευεργετική. Έχουμε ξαφνικά την αίσθηση, ότι μια μαγική δύναμη μας έχει μεταφέρει σε μια άλλη δροσερότερη περιοχή. Ταυτόχρονα ένας ευρύτατος ορίζοντας της βόρειας και δυτικής Εύβοιας αποκαλύπτεται στα μάτια μας.

Με ακόμη μεγαλύτερη άνεση τώρα αρχί-

ζουμε να ανεβαίνουμε την ήπια βουνοπλαγιά. Κάποια στιγμή διακρίνω ένα γνώριμο χαμηλό φυτό ανάμεσα στους αγκαθωτούς θάμνους και το πετρώδες έδαφος. Σκύβω και το τρίβω στα δάχτυλά μου. Ένα λεπτό, υπέροχο άρωμα ξεχύνεται αμέσως. **Τσάι του βουνού!** Ήταν μερικές δεκαετίες πριν, στις πλαγιές της κορυφής του Παγγαίου, που είχα πρωτομαζέψει τσάι του βουνού με τον αείμνηστο πατέρα μου. Μένω ακίνητος για μερικά δευτερόλεπτα, ευλαβικά προσηλωμένος στη μνήμη του και στις μοναδικές στιγμές που έχω ζήσει μαζί του. Ύστερα σπεύδω να προλάβω τους συντρόφους μου.

Κερδίζει λίγη κλίση τώρα η ανάβαση, είναι φυσικό άλλωστε, πλησιάζουμε στην κορυφή. Το βοριαδάκι ανεβάζει κι αυτό την έντασή του, γίνεται ένας γνήσιος, αντρωμένος βοριάς. Μερικές δεκάδες μέτρα πριν την αρχή της κορυφογραμμής ένα συμπαγές συγκρότημα βράχων ορθώνεται μπροστά μας, σχηματίζει μια μεγάλη φυσική κοιλότητα.

Είναι σημείο ιδανικό για ένα μικρό διάλειμμα με υπέροχη θέα. Χαρίζουμε στους εαυτούς μας μερικά λεπτά ρεμβασμού στον ανοιχτό ορίζοντα και ύστερα, ανανεωμένοι, συνεχίζουμε το μονοπάτι ανάμεσα στους βράχους της κορυφογραμμής της Όχης.

Φωτ. Α. Καλαϊτζή

ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΔΡΑΚΟΣΠΙΤΟ ΤΗΣ ΟΧΗΣ

Στην εκτεθειμένη από παντού κορυφογραμμή της Όχης ο βοριάς φυσάει δυνατά, εξακολουθεί όμως να είναι ένας ευχάριστος σύντροφος, γιατί μετριάζει τον φοβερό μεσημεριανό καύσωνα.

Σ' όλη τη διαδρομή κυριαρχούν ογκώδεις βράχινοι σχηματισμοί με παράξενες φόρμες. Βρίσκουμε εύκολα ανάμεσά τους τα περάσματα, σηματοδοτημένα πιθανόν από μέλη του ορειβατικού συλλόγου.

Μερικά λεπτά αργότερα φθάνουμε σ' ένα μικρό, προφυλαγμένο πλάτωμα. Εδώ είναι παντού ορατά τα σημάδια της ανθρώπινης παρουσίας. Μια μικρή εκκλησία του Προφητηλίου είναι χτισμένη στην άκρη με περίτεχνη ξερολιθιά. Πολύ κοντά της πέτρινες καλύβες, η μία δίπλα στην άλλη, ένα ενιαίο σχεδόν συγκρότημα.

Οι περισσότερες είναι σε άριστη κατάσταση, πιθανόν αποτελούν περιστασιακό κατάλυμα βοσκών. Σ' όλα τα χτίσματα κυριαρχεί η γκρίζα πέτρα της περιοχής, απουσιάζει κάθε άλλο οικοδομικό υλικό.

Σε υψόμετρο πάνω από 1300 μέτρα, κοντά στην κορυφή της Όχης, προβάλλει μέσα από τους βράχους η μικρή εκκλησία του προφήτη Ηλία. Χτισμένη με πελεκητή πέτρα, εντυπωσιάζει με την λιτότητα και την άριστη κατασκευή της τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά.

Μια μυστηριώδης πέτρινη πολιτεία σε μικρογραφία, χτισμένη σύμφωνα με τα πανάρχαια οικιστικά πρότυπα στην βραχώδη κορυφογραμμή της Όχης, μακριά από πόλεις, χωριά και ανθρώπους.

Δεν απέχει πιά πολύ η κορυφή του βουνού, μόλις μερικές εκατοντάδες μέτρα. Το Δρακόσπιτο ειν' εκεί, αμετακίνητο, θεματοφύλακας ενός πολιτισμού που χάθηκε πριν χιλιάδες χρόνια. Το μεγαλιθικό κτίσμα δεν έχει τίποτε τα γλαφυρό, τίποτε από την πλαστικότητα και χάρη των κλασικών κτιρίων.

Ψάχνουμε απεγνωσμένα να διακρίνουμε έναν κύλινδρο, ένα τόξο, μια καμπύλη. Τίποτε! Μόνον γραμμές λιτές, απόλυτες ευθείες που τέμνονται κάθετα μεταξύ τους και προσδίδουν στο οικοδόμημα μια εκπληκτική βαρύτητα μορφής και κατασκευής.

Στο αντίκρισμά του όμως μένουμε ακίνητοι, αιχμαλωτισμένοι από την απερίγραπτη υποβλητικότητα της αυστηρής κατασκευής του. Έχουμε μπροστά μας την μαρτυρία ενός πολιτισμού άγνωστου, πολύ μακρινού, πολύ γοητευτικού, στηριγμένου στην αποφασιστική δύναμη, όπως αυτή που αναδίδει το μνημείο.

-Αυτό είναι φίλοι μου το Δρακόσπιτο της Όχης, ακούγεται να λέει ο Αντώνης σπάζοντας τη σιωπή.

Λιτό, παράξενο, αινιγματικό. Η μοναχική παρουσία του εδώ πάνω στην κορυφή του βουνού, ο τρόπος, ο χρόνος αλλά και η σκοπιμότητα κατασκευής του αποτελούν ερωτηματικά, που ως τώρα μένουν αναπάντητα.

-Αντώνη είναι συγκλονιστικό, του λέω. Ποτέ δεν θα μπορούσα να φαντασθώ, ότι ένα τέτοιο απλό στην μορφή του οικοδόμημα θα μου προκαλούσε τόσο μεγάλη εντύπωση.

-Και βέβαια ακόμα δεν είδατε το κτίσμα στις λεπτομέρειές του. Πολύ σύντομα θα διαπιστώσετε ότι πρόκειται για ένα αληθινό αρχιτεκτονικό επίτευγμα, όχι μόνον με τα τεχνικά δεδομένα της μακρινής εποχής που κατασκευάστηκε αλλά και κάτω από το πρίσμα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, με την αφθονία των τεχνολογικών μέσων που διαθέτει.

Πλησιάζουμε το κτίριο αργά, η Άννα ετοιμάζει ήδη τις φωτογραφικές της μηχανές. Το πρώτο επιβλητικό στοιχείο του μνημείου είναι η πύλη του. Αποτελείται από τρεις μεγάλιθους εφαρμοσμένους τέλεια σε σχήμα Π.

Αυστηρό και λιτό, γεμάτο μυστήριο, ορθώνεται ξαφνικά μπροστά μας το μεγαλιθικό μνημείο της Όχης, το περίφημο Δρακόσπιτο.

Είναι εντυπωσιακό από κάθε άποψη το δρακόσπιτο της Όχης, τόσο με τις διαστάσεις του όσο και με την έξοχη ακρίβεια της κατασκευής του, που αποτελεί πρόκληση στην λογική ακόμα και των σημερινών αρχιτεκτόνων.

Τόσο ο όγκος όσο και το άψογο σχήμα των μεγαλίθων είναι εντυπωσιακά.

-Πολύ θα 'θελα να είχα μια μετροταινία για να μετρήσω κάποιες διαστάσεις, λέω στον Αντώνη.

Χαμογελάει ο φίλος μας, ανοίγει το μυστηριώδες σακκιδίό του και βγάζει από μέσα μια δίμετρη μετροταινία.

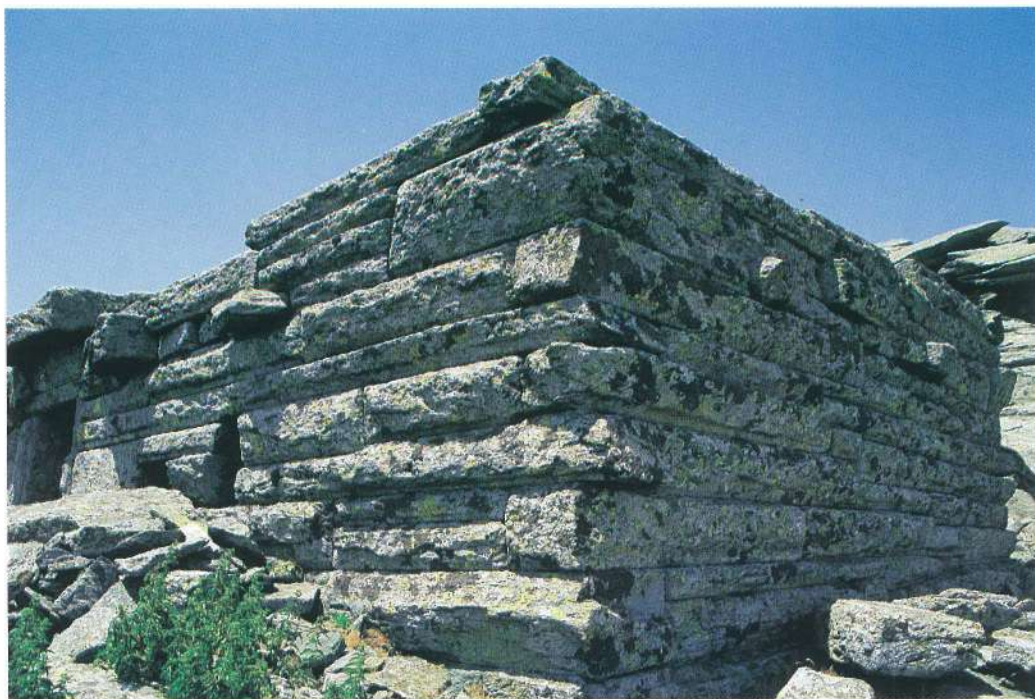
-Αν επίσης χρειασθείς πυξίδα για τον

καθορισμό του προσανατολισμού του κτιρίου μπορώ να σου δώσω, μου λέει γελώντας. Τελικά αναρωτιέμαι τι είναι αυτό που δεν έχει μαζί του αυτός ο άνθρωπος.

Μετράω τον ένα από τους δύο κάθετους μεγαλίθους. Το ύψος του είναι 2,10μ., το πλάτος 1,35μ. και το πάχος του 0,25μ. Με έναν πρόχειρο υπολογισμό συμπεραίνω, πως δεν μπορεί να ζυγίζει λιγότερο από δύο

Η συναρμογή των ογκόλιθων στα τοιχώματα, χωρίς την παραμικρή μεσολάβηση συνδετικού υλικού είναι τόσο τέλεια, ώστε στα σημεία επαφής τους, να μην χωρά ούτε η λάμα ενός μαχαιριού.

τόνους.

-Αν αυτά τα μεγέθη σ' εντυπωσιάζουν, έλα ν' ανεβούμε στη στέγη και να πάρουμε τις διαστάσεις αυτού του μεγάλιθου πάνω από την πύλη.

Οι μετρήσεις και τα συμπεράσματα είναι πραγματικά απίστευτα. Το μήκος της μονοκόμματης πλάκας φτάνει τα 4 μέτρα, το πλάτος τα 2 μέτρα και το πάχος τα 0,44 μέτρα. Το βάρος πρέπει να ξεπερνάει τους 10 τόνους. Το πιο εντυπωσιακό όμως είναι, ότι ο μεγάλιθος αυτός αποτελεί τμήμα της στέγης, που εκτείνεται σε ύψος πάνω από 2,5μ. Και το ερώτημα που προβάλλει αμέσως είναι: πώς ανυψώθηκε και τοποθετήθηκε δυόμισι μέτρα πάνω από το έδαφος αυτός ο επιβλητικός μεγάλιθος των 10 τόνων;

-Το ερώτημα παραμένει αναπάντητο, λέει ο Αντώνης. Αποτελεί κι αυτό ένα μέρος της γοητείας και του μυστηρίου αυτού του συγκλονιστικού δημιουργήματος.

Με την μετροταινία στο χέρι παίρνουμε τις συνολικές εξωτερικές διαστάσεις του

μεγαλιθικού μνημείου της Όχης.

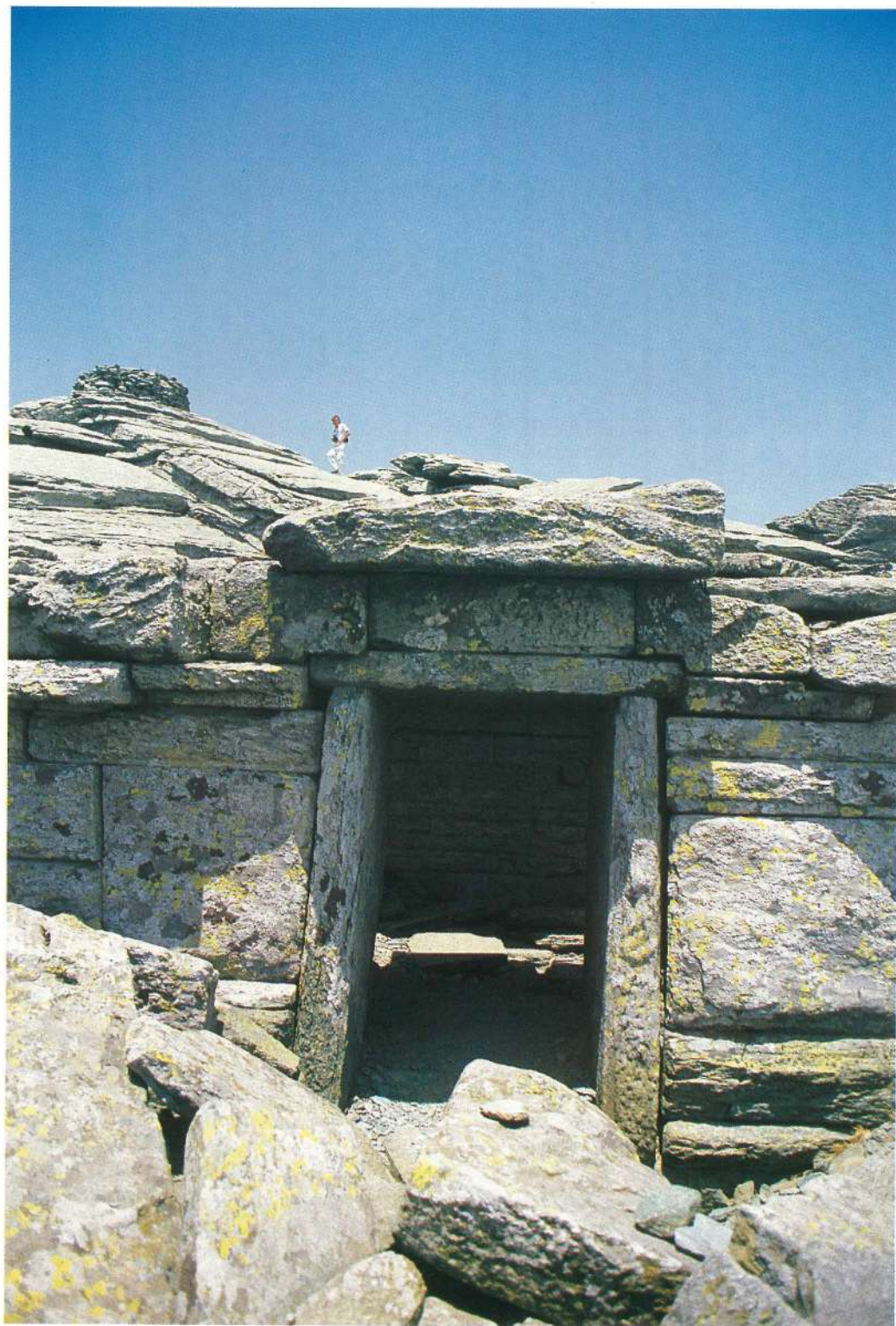
Το μήκος του φτάνει τα 12,60 μέτρα, το πλάτος του τα 7,70 μέτρα ενώ το μέγιστο ύψος του τα 3,10 μέτρα.

Μόλις εκείνη τη στιγμή συνειδητοποιώ, ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα κτίσμα, που η επιφάνειά του πλησιάζει τα 100 τετ. μέτρα. Και βέβαια η συναρμογή των ογκόλιθων στα τοιχώματα, χωρίς την παραμικρή μεσολάβηση συνδετικού υλικού είναι τόσο τέλεια, ώστε στα σημεία επαφής τους, να μην χωρά ούτε η λάμα ενός μαχαιριού. Εξ' άλλου η ευθυγράμμισή τους είναι απόλυτη και δημιουργούν ένα άψογο παραλληλεπίπεδο πλευράς.

Περιεργαζόμαστε για ώρα πολλή το κτίσμα στις λεπτομέρειές του, περνάμε τα δαχτυλά μας πάνω από τους εκπληκτικούς αυτούς ογκόλιθους, που σμίλεψαν με την υπομονή μυρμηγκιού και με περίσσια τέχνη οι μακρινοί πρόγονοί μας, άγνωστο πόσες χιλιάδες χρόνια πριν.

Ο Αντώνης στο διάστημα αυτό μας παρακολουθεί με ένα μυστηριώδες χαμόγελο.

Φωτ. Α. Κολαϊτζή

Η πύλη του μνημείου εντυπωσιάζει με τον όγκο, την λιτότητα και την στέρεα κατασκευή της.

Τα εκπληκτικότερο ίσως δείγμα αρχιτεκτονικής τεχνικής συναντάται στο εσωτερικό του μνημείου και τον τρόπο στήριξης των μεγαλιθικών πλακών της στέγης.

-Και τώρα ας εξετάσουμε προσεκτικά το εσωτερικό του κτίσματος, λέει κάποια στιγμή. Σας κράτησα την συγκλονιστικότερη διαπίστωση για το τέλος.

Ένα μικρό μέρος από το κεντρικό τμήμα της στέγης λείπει, έχει καταπέσει, άγνωστο από ποια αιτία και πότε. Η υπόλοιπη όμως στέγη παραμένει με μια αξιοθαύμαστη ισορροπία στη θέση της. Καμιά υποστηρικτική κολώνα δεν υπάρχει, που να συγκρατεί αυτή την τεράστια επιφάνεια με το ασύλληπτο βάρος.

-Αυτό ακριβώς το βαρύ εκφορητικό σύστημα της στέγης, από μεγαλιθικές πλάκες Καρυστείας πέτρας, προσαρμοσμένες με απόλυτη ισορροπία και ακρίβεια, είναι ίσως ένα αρχιτεκτονικό επίτευγμα ακατόρθωτο ακόμη και για τους σημερινούς αρχιτέκτονες, δηλώνει, τονίζοντας μια-μια τις λέξεις του ο Αντώνης. Τί συνέβη λοιπόν, δεν ξέρουμε ακριβώς πόσες χιλιετίες πριν, σ' αυτή τη χώρα; Μήπως είναι καιρός να καταλάβουμε ότι οι μύθοι στους οποίους στηρίχθηκαν οι ανθρωπιστικές επιστήμες των νεώτερων χρόνων, βασίζονται σε καθαρά ιστορικά δεδομένα στο μεγαλύτερο μέρος τους;

Μήπως οι μύθοι δεν ήταν αυτοί, που υπέδειξαν την Τροία, τις Μυκήνες, την Κνωσσό, την Τίρυνθα, την Δωδώνη, τα πάντα εν τέλει; Είναι πλέον γνωστό, ύστερα από τις νεώτερες αρχαιολογικές έρευνες και ανακαλύψεις, ότι στην Εύβοια υπήρχε ακμαίος πολιτισμός με οργανωμένη κοινωνία ήδη στην παλαιολιθική εποχή. Η ανασκαφή στην Μάνικα από τον Αδάμ Σαμψών έφερε στο φως προϊστορική πόλη πρωτοφανούς μεγέθους. Στον χώρο αυτόν βρέθηκε εξ' άλλου η παλαιότερη λίθινη άγκυρα της υδρογείου (3ης χιλιετίας π.χ.). Ο T. Jacobsen τοποθετεί την ναυσιπλοία των Αιγαίων στο 6000 π.χ. Πρόσφατα στα νότια όρια του νησιού αποκαλύφθηκε οικισμός 15.000 ετών. Κατά την νεολιθική περίοδο η Εύβοια ήταν ήδη πυκνοκατοικημένη με έντονη ναυτική και εμπορική δραστηριότητα στη Μεσόγειο. Στην ανάπτυξη του νησιού έπαιξαν εξ' ίσου ρόλο και η στρατηγική του θέση αλλά και ο ορυκτός και μεταλλευτικός του πλούτος, που το κατατάσσουν στην πρώτη για την Ελλάδα θέση, σ' αυτό τον τομέα.

Χαμένο μέσα στις ομίχλες της κορυφής, το Δρακόσπιτο της Όχης κρατάει μέχρι σήμερα καλά κρυμμένα τα μυστικά του.

Τα Δρακόσπιτα είναι βεβαίως κατασκευασμένα από εντόπιο λίθο, που ανήκει κυρίως στην κατηγορία των ιζηματογενών πετρωμάτων όπου αφθονούν οι σχιστόλιθοι. Στην Νότια Εύβοια οι ιζηματογενείς λίθοι είναι κρυσταλλοειδούς υφής. Όλες οι λιθικές γεωλογικές διαπλάσεις συναντώνται στην Εύβοια, από την δεβόνιο μέχρι την παλαιογενή περίοδο.

Το μάρμαρο εξ' άλλου αφθονεί στη Εύβοια, παρουσιάζοντας άριστη ποιότητα. Κοντά σε λατομεία μαρμάρου βρίσκονται και τα Δρακόσπιτα, τόσο της Όχης όσο και των Στύρων και των Καψάλων.

Η Κάρυστος ήταν κι αυτή σημαντική πόλη κατά την αρχαιότητα, επικεφαλής των πλοίων της κατά τον Τρωικό πόλεμο ήταν ο ναύαρχος Ναύπλιος, πατέρας του μεγάλου ήρωα, τόσο πολεμικού όσο και πνευματικού, του Παλαμήδη.

Ο Παλαμήδης κατά τον Όμηρο υπήρξε ο επινοητής των ψήφων, των πεσσών, των κύβων, των μέτρων και των σταθμών.

Ο J. Cirard, αποδίδει το μεγαλιθικό μνημείο της Όχης στους χρόνους αυτού ακριβώς του ήρωα. Εξ' άλλου κατά την παράδοση στην κορυφή της Όχης ενώθηκαν ο Ζεός και η Ήρα.

Παίρνει μια βαθιά ανάσα ο Αντώνης και καταλήγει:

-Ο καθηγητής Νικόλαος Μουτσόπουλος σε μια υπόγεια κατασκευή δίπλα στο κυρίως μεγαλιθικό κτίριο βρήκε οστά ζώων, θραύσματα αγγείων και κατάλοιπα θυσιών. Όλα αυτά αλλά και η ίδια η θέση του εδώ στην κορυφή του βουνού, μας ωθούν στο πιθανό συμπέρασμα, ότι το μεγαλιθικό μνημείο της Όχης πρέπει να ήταν χώρος ιερής λατρείας.

Συμπερασματικά θα λέγαμε, ότι και τα μεγαλιθικά μνημεία της Νότιας Εύβοιας αποτελούν απτή μαρτυρία της ύπαρξης πανάρχαιου γηγενούς πολιτισμού στην χώρα μας. Αυτό είναι ορατό και αναμφισβήτητο. Το ζήτημα όμως της αποκατάστασης της ιστορικής αλήθειας

Παρά το ύψος του ο Αντώνης, μοιάζει με μινιατούρα σε σχέση με τις μεγαλιθικές πλάκες της στέγης.

παραμένει ανοιχτό.

Γιατί δεν χρονολογούνται αυτά και άλλα μνημεία στη χώρα μας; Γιατί, παρά την εφαρμογή της από την Ακαδημία Αθηνών στις Πυραμίδες του Ελληνικού -που από το 300 π.χ. εκτοξεύθηκαν επισήμως στο 2720 π.χ.- δεν εφαρμόζεται η μέθοδος της **θερμοφωταύγειας**; Ίσως είναι καιρός ακόμη να γνωρίσουμε το παρελθόν του Έθνους μας και μάλιστα να κερδίσουμε το μέλλον που μας ανήκει.

Πέφτει ανάμεσά μας σιωπή. Τα τελευταία λόγια του φίλου μας αγγίζουν βαθιά την ψυχή μας και, είναι βέβαιο, την ψυχή του κάθε Έλληνα.

Είναι πια μεσημέρι, ο ήλιος μεσουρανεί, ο αέρας τρεμοπαίζει από την υψηλή θερμοκρασία πάνω στους ογκόλιθους του Δρακόσπιτου της Όχης.

Δεκαπέντε μέτρα πιο πάνω ένας πελώριος βράχος δημιουργεί ένα καταπληκτικό κούλωμα, που προορίζεται για πολλή ώρα να είναι προφυλαγμένο από τις καυτερές

ακτίνες.

Σ' αυτή την πέτρινη αγκαλιά βρίσκουμε και οι τρεις μας δροσερό καταφύγιο. Μένουμε πάνω από μια ώρα συζητώντας και ρεμβάζοντας, με τον αυστηρό όγκο του μεγαλιθικού μνημείου απέναντί μας, ανεπιτήρεαστο και αδιάφορο, χιλιάδες χρόνια τώρα, στις ακρότητες της φύσης.

Η μέρα όμως δεν είχε τελειώσει ακόμη.

Ο Αντώνης κοιτάζει το ρολόι του και κάνει μουρμουρίζοντας κάποιους υπολογισμούς.

-Είστε πάρα-πολύ τυχεροί, φίλοι μου, λέει κάποια στιγμή. Αν πάρουμε σε λίγο τον δρόμο της επιστροφής, σας επιφυλάσσω στη διάρκεια της μέρας άλλη μια συνταρακτική εμπειρία.

-Μήπως θα 'ταν σκοπιμότερο Αντώνη, να διατηρήσουμε σαν τελευταία συνταρακτική εικόνα το Δρακόσπιτο της Όχης; Άλλωστε ποιο πράγμα στην περιοχή μπορεί να συγκριθεί με αυτό;

-Ίσως υπάρχει και κάτι ακόμη, λέει ο Αντώνης με απόλυτα μυστηριώδες ύφος.

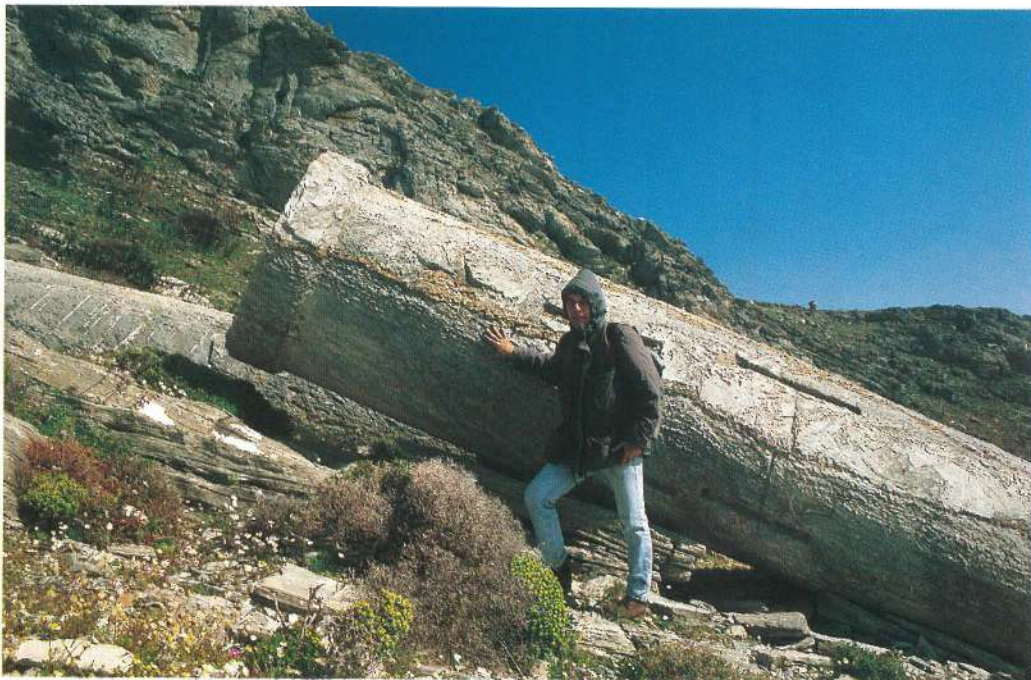
ΟΙ ΜΟΝΟΛΙΘΙΚΟΙ ΚΙΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ

Υστερα από τρεις περίπου ώρες δίπλα του, εγκαταλείπουμε το περίφημο Δρακόσπιτο της Όχης. Ο βοριάς συνεχίζει να φυσά με την ίδια ένταση, πού και πού μας φέρνει μια δυσάρεστη μυρωδιά, που ξυπνά στη μνήμη μου τις φοβερές εικόνες από την καταστροφική φωτιά στο δάσος του Σείχ Σου, πέρυσι τον ίδιο καιρό στη Θεσσαλονίκη.

- Ελπίζω να κάνω λάθος, λέω στην Άννα.

Πριν φτάσουμε στον αυχένα σταματάμε για

απομείνει από την τεράστια αρχική προμήθεια, ελπίζοντας πως θα βρούμε κάποια πηγή ζωντανή στο ορειβατικό καταφύγιο. Η τύχη είναι με το μέρος μας. Μέσα από ένα χοντρό λαστιχένιο σωλήνα αφημένο στο χορτάρι, τρέχει με αδύνατη ροή ένα θαυμάσιο παγωμένο νερό. Δεν θυμάμαι πολλές φορές στη ζωή μου να κατανάλωσα με μιας μεγαλύτερη ποσότητα. Ρίχνουμε μια τελευταία ματιά στο εκπληκτικό καστανόδασος και στην κορυφή της

Συγκριτικά μ' έναν υψηλόσωμο άνθρωπο οι διαστάσεις των μονολιθικών κιόνων της Καρύστου μοιάζουν πελώριες

μερικά λεπτά και μαζεύουμε λίγο τσάι, προσέχοντας να μην ξεριζώσουμε τα λεπτά κλαδάκια. Θα 'ναι μια ρομαντική ανάμνηση από τις πλαγιές της Όχης στις κρύες μέρες του χειμώνα.

Στο ύψος του αυχένα ο αέρας κόβει εντελώς. Σταγόνες ιδρώτα εμφανίζονται μετά από αρκετές ώρες στα πρόσωπά μας, η ζέση εδώ είναι φοβερή. Καταναλώνουμε τις τελευταίες σταγόνες νερού που μας έχει

Όχης, αποχαιρετάμε τους προϊστορικούς προγόνους μας και την γαλήνη του βουνού και ξεκινάμε για να βρεθούμε στην "γοητεία" της σύγχρονης πραγματικότητας.

-Με μια όμως ακόμα στάση στην ιστορία, προσθέτει ο Αντώνης. Δεν θα μας πάρει παραπάνω από 40 λεπτά ανάβασης από την τοποθεσία "Μύλοι" της Καρύστου.

Εγκαταλείπουμε αυτοκίνητα, πλατάνια, δροσιά και άφθονα γάργαρα νερά και

Ξαναρχίζουμε να ανεβαίνουμε βουνά μέσα στον καύσωνα.

Ρίχνω μια ματιά στην Άννα, που βαδίζει με την φωτογραφική τσάντα στον ώμο. Ξεχνάω τα νερά και τα πλατάνια και ακολουθώ, χωρίς να παύω να σκέφτομαι, ότι κάνω πράγματα σε λάθος χρόνο.

Η Κάρυστος πίσω μας ξεμακραίνει, η ανάβαση δεν είναι από τις ευκολότερες, ευτυχώς εμπιστεύομαι τον Αντώνη και τον χρόνο των 40 λεπτών, που έχει εξαγγείλει.

Το τοπίο αλλάζει, γίνεται απόκρημνο, πλησιάζουμε σε αρχαία λατομεία μαρμάρου. Και να, μέσα στην αχλή της φλεγόμενης

φαινόνται να εμβολίζουν το χώρο με τον καταπληκτικό τους όγκο.

-Οι μεγαλύτεροι έχουν μήκος 11 μέτρων, μέγιστη διάμετρο 2,20 μέτρων και βάρος πάνω από 45 τόνους, εξηγεί ο Αντώνης. Όπως διαπιστώνετε, η κατεργασία τους είναι τέλεια. Πιθανόν μπορείτε να φανταστείτε, τι σήμαινε για την εποχή εκείνη να εξορύσσεις ένα τέτοιο μονοκόμματο κομμάτι μαρμάρου και ύστερα να το φέρνεις σ' αυτή τη μορφή. Και βέβαια μετά την κατασκευή των κίωνων επακολουθούσε η μεγάλη περιπέτεια της μεταφοράς τους από τις απότομες ανεμοδαρμένες πλαγιές μέχρι το

Στο βάθος η Κάρυστος. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς την τεράστια απόσταση που έπρεπε να μεταφερθούν οι κίονες

ατμόσφαιρας, κάποιες λευκές κολώνες ξεχωρίζουν πάνω στο χώμα. Όσο πλησιάζουμε αποκτούν όγκο και υπόσταση, γεμίζουν το οπτικό μας πεδίο με το απίστευτο μέγεθός τους.

Για άλλη μια φορά σήμερα απομένουμε εκστατικοί μπροστά σ' αυτή την αποκάλυψη της ιστορίας, που ως γνήσιοι Έλληνες, μέχρι τώρα αγνοούσαμε. Βρισκόμαστε σε κολοσσιαίους μονολιθικούς κίονες, που

λιμάνι. Ακόμη είναι ορατές στους γυμνούς βράχους οι αύλακες και οι σπές εφαρμογής των μηχανισμών μεταφοράς των κίωνων.

-Και η περίοδος κατασκευής τους, τότε τοποθετείται;

-Οι κίονες αυτοί ανήκουν στην Ελληνιστική περίοδο, απαντάει ο φίλος μας. Η ύπαρξή τους ήταν πασίγνωστη και πολλοί απ' αυτούς χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορα σπουδαία μνημεία της εποχής,

όπως στην ανέγερση του ναού του Διός στην Κυρήνη της Λιβύης, στην Βιβλιοθήκη του Αδριανού στην Αθήνα, στον ναό του Αντωνίου και της Φαυστίνας στη Ρώμη και στην οικία του Ιουλίου Καίσαρα. Αργότερα τους συναντούμε στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου της Θεσσαλονίκης, στην Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη και στον εκεί επίσης περίφημο ναό των Αγίων Αποστόλων. Υπάρχει όμως και κάτι ακόμα, που είναι ίσως το πιο εκπληκτικό μ' αυτούς τους κίονες και αποτελεί πραγματική πρόκληση

για τους ερευνητές αλλά και για την λογική μας. Με ποιους υπολογισμούς και με ποιο τρόπο κατάφεραν οι πρόγονοί μας να τοποθετούν αυτό το τεράστιο συμπαγές βάρος στα πλοία, ώστε αυτά τα τελευταία να μη βυθίζονται; Φαίνεται τελικά, πως υπάρχουν ακόμα πολλά άγνωστα στοιχεία τόσο για τα μνημεία όσο και για τον πολιτισμό του παρελθόντος.

Πλησιάζει η ώρα της επιστροφής. Οι μονολιθικοί κίονες της Καρύστου παραμένουν αμετακίνητοι στις θέσεις τους,

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πόσα πράγματα μπορεί να κάνει κανείς στη διάρκεια ενός διήμερου; Πάντως πολύ περισσότερα από όσα αρχικά μπορεί να φανταστεί. Είναι θέμα θέλησης και απόφασης.

Στον μακρύ δρόμο της επιστροφής από τα Στύρα στην Θεσσαλονίκη -κάτι παραπάνω από 600 χιλιόμετρα- κάνουμε με την Άννα έναν απολογισμό.

Έκπληκτοι διαπιστώνουμε, ότι έχουμε καλύψει σχεδόν 1500 δύσκολα χιλιόμετρα, για 7 περίπου ώρες έχουμε περιπλανηθεί στα μαγευτικά βουνά της Νότιας Εύβοιας με τους άγνωστους θησαυρούς τους, έχουμε απολαύσει ουζάκι, θαλασσινούς μεζέδες και συναρπαστικές συζητήσεις στα ταβερνάκια των νέων Στύρων με τον φίλο μας τον Αντώνη και, ακόμη, στον χρόνο που έχει απομείνει (;), έχουμε καταφέρει για μερικές ώρες να κοιμηθούμε κιόλας.

-Και να σκεφθείς, πως ο Αντώνης είναι απογοητευμένος, που δεν προλάβαμε να επισκεφθούμε τα Δρακόσπιτα στην ΠΑΛΗ ΛΑΚΚΑ ΔΡΑΚΟ, λέω στην Άννα.

Λίγο πριν σφίξουμε τα χέρια, ρωτάει ο Αντώνης*: και τώρα πότε θα 'ναι η επόμενη συνάντησή μας;

-Δεν ξέρω ακριβώς, φίλε μου. Να 'σαι βέβαιος πάντως πως, άνθρωποι σαν κι εμάς ποτέ δεν χάνονται μεταξύ τους.

---

* Ο Αντώνης Κάτανος είναι πτυχιούχος Ανθρωπολογίας, Ιστορίας της Τέχνης και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιστορία της Εύβοιας. Επαμ. Βρανόπουλος. Εκδ. Πελασγός.

2. T.Jacobsen "17.000 years of Greek Prehistory". Scientific American 234/1976.

3. Girard J. "Memoire sur l' ile Eubee. Μετάφραση Γ. Φουσάρα, Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών 1964.

4. Τα "Δρακόσπιτα" της ΝΔ Εύβοιας. Επιστημονική επετηρίδα της Πολυτεχνικής Σχολής Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Νικόλαου Μουτσόπουλου. Θεσσαλονίκη 1978-1980.

5. Μηχανική και Τεχνολογία στην Αρχαία Ελλάδα. Εκδ. Αίολος. Χρήστος Λαγός.

κανείς δεν τους χρειάζεται πια.

Η ατμόσφαιρα γύρω μας γίνεται παράξενα θολή. Ο ήλιος, πριν ακόμα δύσει, χλωμιάζει ξαφνικά και ύστερα χάνεται πίσω από αφύσικα σύννεφα. Η δυσάρεστη μυρωδιά που είχε κάνει την εμφάνισή της στις πλαγιές της Όχης, τώρα είναι έντονη και συνεχής. Λίγο αργότερα μαθαίναμε αυτό, που εκείνη τη μέρα είχε συγκλονίσει όλη την Ελλάδα. 180 φωτιές κατάκαιγαν ταυτόχρονα όλη τη χώρα και μαζί και ένα πολύτιμο κομμάτι της Εύβοιας.